

Usnjjar

Mesečnik Industrije usnja Vrhnika ureja
Uredniški odbor:

Andrej Krašovec (odgovorni urednik), Janez
Obreza, inž. Jože Mali, inž. Peter Petkovšek,
dipl. inž. Bogdan Urbanc in dipl. inž. Meta
Vrhunc

Oblikovna zasnova: dipl. inž. Janez Vrhunc

Naslov uredništva:
Usnjjar IUV — Industrija usnja Vrhnika
61360 Vrhnika.

Tiskala: Železniška tiskarna v Ljubljani

Februar 1974 št. 56 Glasilo delovne skupnosti Industrije usnja Vrhnika

Podpisali smo samoupravni sporazum

Ob podpisu samoupravnega sporazuma, 27. decembra 1973 na Vrhniku je predsednik osrednjega delavskega sveta inž. Branko Stergar podal nekaj uvodnih besed, ki jih v celoti objavljamo:

Tovarišice in tovariši!

Danes bomo s tem, ko bodo izvoljeni predstavniki TOZD podpisali samoupravni sporazum o združitvi šestih TOZD v DO Industrija usnja Vrhnika, naredili še en korak naprej na poti k uresničitvi zamisli o neposrednem odločanju delovnih ljudi o rezultatih svojega dela.

Od ustanovitve naše delovne organizacije do danes je minilo že 27 let. V tem času je bilo veliko dogodkov, ki so pustili na kolektivu in podjetju svoj pečat. Prav je, če danes na kratko pregledamo prehojeno pot, tudi zato, ker smo v tej dobi dosegli rezultate, na katere smo lahko ponosni in ki našo delovno organizacijo tudi v slovenskem gospodarskem prostoru postavljajo na vidno mesto. Bili so pa tudi težki trenutki, ki se jih danes le neradi spominjamo. Kljub vsemu smo vse težave uspešno premagali in danes lahko zadovoljni ugotovimo, da tudi v najtežjih trenutkih ni manjkalo pripravljenosti večine članov kolektiva za reševanje težav, ki so nas zadele.

Naša delovna organizacija je bila ustanovljena leta 1946, ko je iz pred vojno zgrajene usnjarne z rekonstrukcijo in povečanjem nastalo podjetje INDUSTRIJA USNJA VRHNIKA. Ob ustanovitvi je podjetje zaposlovalo 154 ljudi, proizvodnja v tem letu pa je znašala 90.500 m² svinjskega vegetabilnega usnja. Takratni proizvodni program je bil nadaljevanje pred drugo svetovno vojno začete tradicije v predelavi svinjskih kož v vegetabilno svinjsko usnje. Podjetje je postopoma povečevalo proizvodnjo in že v naslednjem letu je proizvedlo nad 200.000 m² svinjskega usnja. Sledila je še hitrejša rast proizvodnje ob ističasnem širjenju proizvodnega asortimenta tudi na kromovo strojeno svinjsko usnje, ki do tedaj ni imelo prave veljave na trgu. V petih letih obstoja podjetja je proizvodnja dosegla leta 1950 že 1.000.000 m² usnja, število

zaposlenih se je v tem času povečalo na 715 ljudi. Takšen obseg proizvodnje za tisti čas in za jugoslovanske razmere ni bil majhen, ampak je podjetje že takrat uvrščal med največje jugoslovanske usnjarne. Povedati pa moram, da je tako hitro rast proizvodnje omogočal tudi tedanji način poslovanja, ki je slonel na usmerjevanem načrtnem gospodarstvu. Zaradi tega in zaradi pomanjkanja drugih vrst usnja, predvsem zaradi pomanjkanja

Podpisovanja samoupravnega sporazuma o združevanju so se udeležili člani organov samoupravljanja in družbeno političnih organizacij IUV ter predstavniki družbeno političnih organizacij in občinskih skupščin Vrhnik in Litijske

S podpisovanjem samoupravnega sporazuma o združevanju

surovin za goveje gornje usnje in, ker smo imeli ob tedanjem obveznem odiranju svinjskih kož na razpolago dovolj velike količine svinjskih kož, je bilo svinjsko usnje uporabljeno povsod tam, kjer zaradi pomanjkanja ostalih vrst usnja ni bilo smotno rabiti drugih težje dostopnih vrst usnja. S spremembo pogojev poslovanja, z ukinitvijo direktij, z umikom načrtnega in z uvajanjem tržnega gospodarstva so se pojavile težave, ki so imele na nadaljnji razvoj našega podjetja začasno močan vpliv. Proizvodnja je pričela zastajati zaradi tega, ker tržišče ni bilo zadovoljno s proizvodi, kakršne smo do tedaj proizvajali. Z ukinitvijo načrtnega gospodarstva je bilo opravljeno tudi obvezno odiranje svinjskih kož. S tem se je takoj zmanjšala ponudba svinjskih kož na trgu. Trajalo je nekaj let, da smo se v novih pogojih znašli, da smo si zagotovili zadostne količine surovin, da smo lahko naše proizvodne zmogljivosti ponovno zadovoljivo izkoristili in da smo našli za tržišče primerne izdelke, ki so nam zagotovili možnost nadaljnje rasti fizičnega obsega proizvodnje in ekonomičnost poslovanja.

To je bil obenem tudi čas vse večje demokratizacije političnega življenja, ki je v gospodarstvu prinesel večje pravice in dolžnosti delovnim skupnostim. V tem obdobju so delavci prevzemali tovarne v upravljanje in tudi naš kolektiv je v marcu 1950 izvolil svoj prvi delavski svet.

Spremenjeni pogoji gospodarjenja in večji ter neposrednejši vpliv delovnih ljudi pri upravljanju podjetja so dajali podjetju nove možnosti. Vse bolj neposredno se je ta vpliv kazal v iskanju naših možnosti razvoja podjetja, v obliki iskanja, dopolnjevanja proizvodnega programa. Tako je podjetje leta 1952 ustanovilo nov obrat za predelavo svinjskih ščetin, ki so pri proizvodnji svinjskega usnja nastopale kot stranski proizvod. Uvedba te proizvodnje je pomenila korak k še smotrnejši uporabi surovine in k večji ekonomičnosti celotnega proizvodnega programa. Pomenilo pa je tudi nove možnosti zaposlovanja na Vrhniki, kjer tisti čas ni bilo na voljo zadostno število delovnih mest, še posebej ne za zaposlovanje žensk, ki so se v ščetinarstvu zaposlile v večini.

Zaradi težje nabave zadostnih količin surovih svinjskih kož je podjetje po letu 1952 začelo predelovati tudi kože drobnice. Proizvodnjo drobnice pa je po nekaj letih zopet opustilo, ker je zaradi težav pri preskrbi z ovčjimi kožami in vse neugodnejše cene te surovine postala ta proizvodnja manj zanimiva. Začelo pa je ponovno usmerjati vse svoje moči na proizvodnjo svinjskega usnja in to proizvodnjo povečevati. V vodstvu podjetja in samoupravnih organih je dozorelo mnenje, da sta nadaljnji razvoj in uspeh podjetja lažje dosegljiva, če se podjetje specializira na enovrstno proizvodnjo. Tako so samoupravni organi sklenili, da postanemo specializirani proizvajalci svinjskega usnja, in opustili smo vso proizvodnjo ostalih vrst usnja. Z večanjem proizvodnje smo se morali tudi drugače organizirati. Začeli smo uvajati sodobnejšo organizacijo, tako v proizvodnjo kot tudi v ostale sektorje. Pri vsem tem nismo pozabili na delovnega človeka. Da bi omogočili našim članom kolektiva primeren dopust ob dostopnih cenah na morju, je podjetje postavilo leta 1960 počitniški dom v Strunjanu. Da bi zagotovili čimbolj gospodarno upravljanje s surovinami in delovnimi pripravami, smo leta 1961 uvedli ekonomske enote. Ta ukrep je pomenil decentralizacijo upravljanja in naj bi neposrednim proizvajalcem omogočil, da bodo imeli večji vpliv na gospodarnost poslovanja in še posebej naj bi ta sistem spodbujal proizvajalca k smotrnejšemu delu in poslovanju.

Po obdobju solidnega poslovanja in razvoja pa je nastopilo v letu 1961 najbolj kritično obdobje v obstoju Industrije usnja Vrhnika. Podjetje je zašlo v nezavidno slab položaj, v katerem je bilo postavljeno na kocko vprašanje obstoja podjetja in iz težav skoraj ni bilo videti izhoda. Do takšnega položaja je prišlo zaradi vrste dejavnikov v kolektivu, zaradi zaostrenih razmer na tržišču, zaradi nepravilne ocene položaja s strani vodstva

podjetja. Reševanje teh težav je zahtevalo veliko požrtvovalnosti in odrekovanja vseh članov kolektiva. Resnično smotrna in preudarjena poslovna politika ob podpori vseh občinskih dejavnikov in novo vodstvo podjetja, ki je z nastopom novega direktorja na začetku leta 1962 prevzelo vodenje podjetja, je uspelo podjetje prepeljati čez nevarne čeri, ki so mu grozile, da ga bodo potopile. Sledilo je obdobje odpravljanja posledic, položaja v katerem se je podjetje znašlo, in učvrstitev podjetja. V tem času je podjetje iskalo nove poti in načine za čimprejšnjo odstranitev negativnih posledic, ki so nastopile, ko je prišlo v kritičen položaj. Tedaj je namreč več strokovnjakov zapustilo podjetje. Njihova mesta so zasedli mlajši strokovnjaki iz vrst članov kolektiva. Tako politika opiranja na lastne sile v vseh pogledih je pripomogla, da je podjetje že v naslednjem poslovnem letu doseglo ugodne poslovne rezultate. Obdobje učvrščevanja podjetja je trajalo nekaj let. V tem času se je podjetje gospodarsko in ekonomsko utrdilo. Z rastjo proizvodnje pa so nastopile nove ovire, ki so otežkočale izvajanje začrtane politike postopnega povečanja proizvodnje svinjskega usnja. Na domačem trgu ni bilo dovolj surovih svinjskih kož. Izhod smo iskali v uvozu svinjskih kož iz vseh razpoložljivih virov. Ker je za naraščajočo proizvodnjo svinjskega usnja postalo domače tržišče premajhno, smo našo prodajno politiko usmerili v večji meri v izvoz na zahodna tržišča. Tako smo že v letu 1963 ustvarili izvoz v višini nad 1.000.000 \$. Moram ugotoviti, da je naša usmeritev na čim večji izvoz po letu 1961 v veliki meri pripomogla k tako hitri utrditvi podjetja in od tedaj ostaja usmeritev na izvoz glavni motiv vseh naših naporov in hotenj.

Težave pri nabavi zadostnih količin svinjskih kož in vse večja modernizacija proizvodnje je povzročila, da ta čas naši proizvodni prostori niso bili polno izkoriščeni. Zato smo iskali nove možnosti, da bi prostore izkoristili za kakšen nov program ter tako zmanjšali stroške režije na enoto proizvoda. Tako smo leta 1964 uvedli poskusno proizvodnjo bazičnega kromovega sulfata — kromovega strojila za potrebe usnjarske industrije. Čeprav poskus osvojitve te proizvodnje ni uspel in smo se po treh letih odpovedali nadaljnjim stremljenjem v tej smeri, je ta poskus vendar le dokaz, da smo razmišljali o naši perspektivi.

Gospodarska reforma leta 1965 nas je zatekla ekonomsko dobro stoječe, saj smo reformo že nekaj let pred tem preživeli in se tokrat nismo bali težav, ki so se z reformo pojavile v gospodarstvu. Vsa leta od krize v letu 1961 smo večji del ustvarjenega dohodka namenili v poslovni sklad za krepitev finančne sposobnosti podjetja in modernizacijo proizvodnje ter poslovanja. Uspešnost v poslovanju nam je vlivala optimizem in nas spodbujala, da smo začeli razmišljati, kako bi našo proizvodnjo še dopolnili z novimi programi. Menili pa smo, da kot usnjarsko podjetje naredimo najbolje, če dopolnilo iščemo v isti panogi in to zato, ker bi nam takšna dopolnitev prinesla večjo gotovost in možnost sestavljanja obeh proizvodenj. Tako smo leta 1967, ko je Usnjarsko krznarski kombinat Šmartno v Šmartnem pri Litiji zašel v položaj, ko ni bilo drugega izhoda zanj kot da po prisilni poravnavi in s pomočjo sanacijskega programa, katerega nosilec bo solidno stoječe in finančno sposobno podjetje, sklenili, da postane del te organizacije. Naše podjetje je sprejelo to nalogo in leta 1968 je Usnjarsko krznarski kombinat Šmartno postal del Industrije usnja Vrhnika. S tem smo naš proizvodni program razširili še na področje, ki zajema proizvodnjo govejega usnja, krzna domačih živali in žlahtnega krzna ter izdelavo krznene in usnjene konfekcije. S priključitvijo Šmartna smo dobili tudi nekaj trgovin za prodajo konfekcije. Kmalu nato se je k nam pripojilo še Splošno šivilstvo in krojaštvo Vrhnika. Tako smo imeli že kar precejšnjo zmogljivost v usjnjeni konfekciji. Vse te obrate pa je bilo potrebno sodobno opremiti in usposobiti za primerno zmogljivost. Zato smo v času od leta 1968 do 1970 vlagali velika sredstva v modernizacijo novo

priključenih obratov, pa tudi matičnega podjetja na Vrhniki. Zato, da smo zagotovili boljše in hitrejšo spremljavo poslovanja, smo morali tudi na področju spremljanja proizvodnje, prodaje in obračunavanja narediti korak naprej — nabavili smo računalnik in tako začeli s sodobnejšim načinom vodenja podjetja. Proti koncu leta 1970 se nam je pridružila še nekdanja čevljarska tovarna Rožnik v Ljubljani, ki smo jo nato preusmerili v obrat za proizvodnjo galanterijskih izdelkov. S tem se je naš proizvodni program razširil na skoraj vse področje proizvodnje in predelave usnja (razen čevljev) in postali smo že pravi kombinat. V prvi polovici leta 1972 smo se dogovorili še za sofinanciranje gradnje opekarne na Vrhniki in s tem v zvezi za priključitev podjetja Igrad na Vrhniki. Za ta korak smo se odločili zato, ker je na našem območju velika zaloga kvalitetne surovine za opekarsko industrijo in ker opeke primanjkuje na jugoslovanskem trgu, saj jo uvažamo v velikih količinah iz Italije, in ker podjetje Igrad samo ni imelo finančnih možnosti, da bi postavilo novo opekarno.

Že leta 1971 so bile razmere na trgu z usnjem ugodne za prodajo svinjskega usnja zaradi tega, ker so primanjkoval ostale vrste kož in zaradi tega tudi usnje, istočasno pa je cena govejemu usnju (v manjši meri pa tudi ostalim vrstam usnja) zaradi pomanjkanja močno porasla. Vrzeli, ki je tako nastala, je bilo delno mogoče dopolniti s proizvodnjo svinjskega usnja. Ob tem se je pojavilo še dejstvo, da je bilo mogoče nabaviti potrebne količine svinjskih kož. Mi smo se zavedali možnosti, ki smo jih imeli, in smo usmerili vse razpoložljive sile v povečanje proizvodnih zmogljivosti v usnjarni na Vrhniki, ki je po letu 1970 zelo hitro večala fizični obseg proizvodnje. Ker pa smo v usnjarni na Vrhniki že močno omejeni glede prostora in zato ne moremo več večati obsega proizvodnje, smo sprejeli pripravljeno Tovarne usnja Šoštanj za sodelovanje na področju predelave svinjskih kož in podpisali pogodbo o poslovno tehničnem sodelovanju na tem področju z veljavnostjo od 1. julija 1972. Po pogodbi predeluje TUŠ okoli 10 ton svinjskih kož dnevno. Ustvarjeni dobiček pa si delimo. Še isto leto sta DS obeh družabnikov potrdila, da bosta obe podjetji stremeli za tem, da bo prišlo do še tesnejšega sodelovanja ob izpolnitvi nekaterih pogojev. Do nadaljnega poglobljanja sodelovanja še ni prišlo, ker je obilica dela na drugih področjih povzročila delen zastoj pri izvajanju tega sklepa organov upravljanja.

S sklenitvijo pogodbe o poslovno tehničnem sodelovanju s TUŠ smo še povečali proizvodnjo usnja. Tako je postalo vse bolj očitno, da je treba, če želimo obdržati pogoje za dobro poslovanje, pričeti tudi z razširitvijo naše trgovske dejavnosti. Velika proizvodnja usnja in drugih izdelkov je vse bolj nakozovala potrebe po bolj pospešenemu obdelovanju trga. Ker sami nismo razpolagali s takšno trgovsko mrežo, smo sprejeli pobudo trgovskega podjetja Šoštanj v Ljubljani, ki je ponudilo sodelovanje v obliki priključitve k naši delovni organizaciji. Tako smo se letos sporazumeli, da ta akt uresničimo in od 1. julija posluje nekdanje trgovsko podjetje Šoštanj v sestavi naše delovne organizacije kot enota s samostojnim obračunom.

Doslej prehojena pot kaže, da smo v slovenskem usnjarskem krogu odigrali važno vlogo v pogledu združevanja slovenske usnjarske industrije. Menimo, da ta naloga ni lahka in da je zelo odgovorna, vendar smo odločeni, da kljub teži te naloge še naprej ostanemo pobudniki v tej smeri. V to nas vodi ena sama misel, in sicer ta, da ima samo gospodarsko močna združena usnjarska industrija možnost, da bo v vse ostrejših pogojih gospodarjenja imela pogoje za nemoten razvoj. Mislim, da to misel potrjujejo rezultati naših dosedanjih naporov v tej smeri. Letos bo naša delovna organizacija proizvedla izdelke v vrednosti približno 60 milijard S din, pri čemer bomo proizvedli samo usnje in metersko krzno v količini 5 milijonov kvadratnih metrov. To nas po obsegu uvršča na sam vrh jugoslovanske usnjarske industrije in mirno lahko trdimo, da s takšno količinsko proiz-

Z novoletnega srečanja v Smartnem

vodnjo sodimo med največje usnjarne v svetu. Po sedanjih kazalcih lahko računamo, da bomo letos izvozili izdelke za nad 13 milijonov dolarjev samo na zahodna tržišča. S takšnim izvozom smo v slovenskem gospodarskem prostoru na četrtem mestu. Skladno s temi kazalci se gibljejo tudi drugi, kot produktivnost in ekonomičnost poslovanja, ki so v naši delovni organizaciji precej višji kot znašajo poprečja v naši panogi. Ceravno v slovenskem gospodarskem obsegu usnjarska industrija ni posebno cenjena oziroma ni uvrščena med perspektivne industrijske panoge, lahko trdimo, in to dokazujejo tudi podatki, da ima ravno ta industrijska panoga močno pozitivno zunanje trgovinsko bilanco, s čemer se uvršča med redke panoge v slovenskem gospodarstvu, ki imajo pozitivno zunanje trgovinsko bilanco. Kljub temu pa naša panoga ne uživa enakega pravnega položaja kot nekatere druge panoge z manj ugodno zunanje trgovinsko bilanco!

Skladno z razvojem podjetja so se spreminjali tudi odnosi v kolektivu. Od dneva, ko so delavci prevzeli tovarno v upravljanje in izvolili prvi delavski svet, do danes je preteklo 23 let. To je dolga doba. V tem času je naše samoupravljanje preživelo svojo otroško dobo, se okrepilo in razvilo do takšne stopnje, da danes lahko resnično govorimo o tem, da neposredni proizvajalci upravljajo s podjetjem. Tudi v razvoju samoupravljanja v našem kolektivu ugotavljamo etape, ki so za določena obdobja. Že leta 1961 je bilo z ustanovitvijo ekonomskih enot in izvolitvijo svetov teh enot postavljeno samoupravljanje na trdnejše osnove. S tem smo namreč povečali krog članov kolektiva, ki je neposredno sodeloval pri odločanju v delovni organizaciji. Ko smo tako dali samoupravljanju tudi materialno podlago, je interes proizvajalcev — samoupravljalcev za samoupravljanje rasel in tako še bolj krepil vlogo samoupravljanja.

Pomen ekonomskih enot je predvsem v tem, da so delovni ljudje člani sveta ekonomske enote, ki je pomenil v ekonomski enoti isto kot delavski svet v delovni organizaciji, seznanjeni z vso problematiko ekonomske enote in da so sodelovali pri reševanju le-te. To je pozitivno vplivalo na odnos delovnih ljudi do delovne skupnosti in do problemov, ki v tej skupnosti nastajajo. Bile pa so seveda tudi težave, ker zavest vseh članov delovne skupnosti ni bila na enako visoki stopnji. Ta problem smo poskušali in še rešujemo tako, da z izobraževanjem, z orga-

niziranjem seminarjev za samoupravljalce širimo zavest in razgledanost ljudi, ki sodelujejo v razvoju samoupravljanja.

Vsakdanja praksa nam je pokazala, da je sodelovanje neposrednih proizvajalcev pri oblikovanju odločitev možno le, če so ti primerno razgledani in če poznajo problematiko. V nasprotnem primeru so pasivni opazovalci dogajanj. Naš cilj pa je omogočiti sodelovanje pri odločanju vsakemu članu kolektiva.

Da bi spodbudili in pospešili vključevanje k samoupravni delovanju v kolektivu, smo se odločili ob sedanjem svečanem aktu podpisovanja samoupravnega sporazuma podeliti posebno priznanje — diplomu vzornega delavca-samoupravljalca — in denarno nagrado v znesku 5.000 N din. Po podpisu samoupravnega sporazuma bo žirija objavila izbor, nakar bo generalni direktor odlikovanim izročil priznanja.

Z uvajanjem ustavnih dopolnil v prakso smo našo samoupravno organizacijo razvili v takšni meri, da se je krog neposrednih udeležencev v samoupravni odločanju razširil praktično na vse člane delovne skupnosti. Z ustanovitvijo samoupravnih jeder, ki so enake delovnim enotam v delovnem postopku in na čelu katerih je vodja, sodeluje pri večjih odločitvah vsak član delovne skupnosti. Samoupravna jedra se redno vsaj enkrat mesečno sestajajo in obravnavajo vse probleme, ki se pojavljajo v delovni organizaciji, in še posebej probleme v samoupravni jedru.

Prek samoupravnih jeder se odvija vse informiranje članov kolektiva o poslovnih in drugi problematiki. Samoupravna jedra pa sporočajo svoja stališča in sklepe s pomočjo zapisnikov organom samoupravljanja v podjetju. Le-ti so dolžni mnenja upoštevati pri oblikovanju končnih stališč in sprejemanju sklepov. Celotna delovna skupnost je sestavljena iz 36 samoupravnih jeder. Mnenje vseh samoupravnih jeder predstavlja že mnenje zbora delovnih ljudi. Z ustanovitvijo TOZD bo vloga samoupravnih jeder še večja. V predlogu statuta TOZD je predloženo, da bodo vodje samoupravnih jeder voljeni vsaki 2 leti. V skladu z ustavnimi dopolnili in po pismu predsednika Izvršnega biroja ZKJ smo zaradi vključitve še večjega števila članov delovne skupnosti in z namenom, da omogočimo nadzor nad izvajanjem sklepov organov upravljanja in delovanjem posameznih služb v podjetju, ustanovili posebne komisije, in sicer:

1. komisijo za zunanje trgovinsko poslovanje,
2. komisijo za ekonomsko-finančno poslovanje,
3. komisijo za kadrovsko-personalne zadeve,
4. komisijo za razvoj samoupravljanja,
5. komisijo za razvoj podjetja.

Komisije imajo nalogo nadzirati poslovanje oziroma izvajanje sklepov na določenih področjih. To vlogo vestno in redno izpolnjujejo in svoje ugotovitve sporočajo organom upravljanja. Istočasno, ko je delavski svet ustanovil komisije, ki jih lahko imenujemo tudi organe delavske kontrole, saj v bistvu opravljajo funkcijo kontrole, pa je DS sprejel tudi sklep o tem, da redno mesečno seznanimo vse člane delovne skupnosti o vseh izdatkih, ki se krijejo iz sklada skupne porabe, kot so krediti, dnevnice, kilometrini itd. ter višina izplačanih osebnih dohodkov za vsakega posameznika ob vsakem izplačilu OD. Tako smo pri nas vsi seznanjeni o vseh prejemkih vsakega posameznika v kolektivu. O rezultatih dela v posameznih obdobjih — mesečno, četrtno, polletno itd. — pa podrobno poročamo na samoupravnih jedrih in na organih upravljanja v organizacijah združenega dela. Organi upravljanja v OZD so prevzeli tudi nekatere funkcije, ki so prej pripadale izključno osrednjim organom upravljanja.

Skrb organov upravljanja za družbeni standard je v vsem našem delu dobila pomembno mesto. Poleg reševanja stanovanjskih problemov članov našega kolektiva, za kar izdajamo zadnja leta pomemben del ustvarjenega dohodka, rešujemo tudi druge probleme, ki se pojavljajo v področjih, kjer prebivajo člani našega kolektiva. Ob zadnjem zaključnem

računu je na primer delavski svet izdvojil 30 milijonov S din za potrebe krajevnih skupnosti, kjer prebivajo naši člani. Vedno smo prislusnili upravičenim in utemeljenim potrebam družbeno političnih skupnosti, šolstva, kulture, telesne kulture in rekreacije. Vse to seveda v mejah naših zmožnosti in predvsem na osnovi programov, za katere smo menili, da so sprejemljivi.

Da bi zagotovili hitrejšo reševanje stanovanjske problematike, ki se tudi v našem kolektivu, kljub izdajanju precejšnje vsote denarja ob vsakoletnem zaključnem računu, še vedno prepočasi rešuje, je DS sprejel sklep o varčevanju. Pri tej akciji naj bi zbrana sredstva, ki bodo prihranjena na račun boljšega poslovanja, uporabili za hitrejšo reševanje stanovanjske problematike, predvsem onim, ki sami niso sposobni tega problema rešiti na primeren način in v primernem roku. Pri tem smo mislili tudi na mlade družine in družine z večjim številom otrok. Del tako prihranjenih sredstev pa bomo uporabili tudi za izboljšanje delovnih pogojev. Akcija varčevanja je v teku in organi upravljanja so že o njej razpravljali in na ta račun odobrili komisijam za družbeni standard vsoto 300 milijonov S din.

Na območju Vrhnike je v našem kolektivu zaposlenih nad 1000 ljudi. V sedanjih razmerah vsi ti ljudje in še posebej oni, ki niso domačini, čutijo pomanjkanje družabnega udejstvovanja, ker nimamo za te namene primernih prostorov tudi v krajevnem merilu. Zato so se organi upravljanja zavzeli za rešitev tega problema in letos smo začeli graditi stavbo, v kateri bomo imeli obrat družbene prehrane, družabne prostore, prostore za delovanje družbeno političnih organizacij v kolektivu, kar oboje lahko ocenimo kot prostore namenjene za izobraževalne akcije in za delo organov samoupravljanja itd.

Ob akciji slovenskega političnega vrha — skupščine in IS za večjo usmeritev slovenskega gospodarstva v izvoz smo dali pobudo za ustanovitev posebnega sklada za podpiranje izvoza. Pri tem smo imeli v mislih predvsem izvoz v države v razvoju. Iz lastnih izkušenj vemo, da so posebno na začetku velike težave, ki jih posamezne gospodarske organizacije vedno ne morejo premostiti brez podpore. Že samo dejstvo, da je v državah v razvoju precejšnja nestabilnost in je tveganje zato večje, kaže na potrebo po ukrepih za zmanjšanje takšnega tveganja. Ta sklad, v katerega smo kot pobudniki namenili 50 milijonov S din, ki so jih naši ljudje prispevali z delom v nadurnih sobotah, naj bi pomagal premostiti te težave. Žal moramo ugotoviti, da pobuda ni naletela na ugoden odmev in da še danes ni v tej smeri dosežen noben premik.

Ves razvoj in doseženi uspehi delovne organizacije, kakor tudi razvoj družbenih odnosov v kolektivu, kar obje lahko ocenimo kot pozitivno, so bili doseženi z aktivnim sodelovanjem družbeno političnih organizacij v podjetju. Čeprav nisem posebej omenjal teh sil, pa mislim, da nam je vsem popolnoma jasno, da takega napredka ne bi mogli doseči, če se ne bi opirali na najbolj revolucionarno silo delavskega razreda, na njeno zvezo komunistov in na vse druge napredne organizacije in sile, ki delujejo v naši družbi, na sindikat in na zvezo mladine. V preteklem obdobju je na teh silah slonelo najtežje breme naše družbene reforme in na teh silah bo še naprej ležala vsa teža našega prihodnjega razvoja.

Ustanovitev TOZD pomeni v našem razvoju nadaljevanje doslej prehojene poti — k ciljem, ki si jih je naša družba na čelu z ZK zastavila od tedaj, ko je med vojno začela in po vojni nadaljevala z revolucionarno preobrazbo odnosov v njej. Vemo, da še ni vse tako, kot smo si postavili za cilj, vemo, da nas čaka še dolga in naporna pot in da te poti še ne bo kmalu konec. Vendar vemo in upamo, da bomo iskane cilje vendarle dosegli in da pri tem lahko računamo na vse pozitivne, napredne in revolucionarne sile, na ZK, sindikat in mladinsko organizacijo, na vse poštene in naši socialistični ideji naklonjene člane naše družbe in državljane naše socialistične Jugoslavije.

Odločitev komisije za izbor vzornega delavca — samoupravljalca

Naš portret

V tej rubriki danes objavljamo obrazložitve komisije o posameznih vzornih delavcih — samoupravljalcih.

Nagrajenci — vzorni delavci — samoupravljalci (z leve proti desni): dipl. inž. Anton Mali, Leopold Rapuš, Anton Savšek

Glede na sklep osrednjega delavskega sveta podjetja z dne 12. novembra 1973 in sklep odbora za medsebojna razmerja z dne 13. decembra 1973, ki določata razpisne pogoje, kriterij izbire, imenovanje komisije in vse ostalo v zvezi s podelitvijo priznanj »vzornega delavca — samoupravljalca«, je komisija v sestavu:

inž. Franc Mihelič — predsednik

Franc Lazanski — član

Franc Krašovec — član

Branko Pintar — član

Rado Dugorepec — član

na osnovi dospelih predlogov s strani samoupravnih jeder, družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov ter članov delovne skupnosti soglasno odločila, da za letošnje leto prejmejo ta priznanja člani delovne skupnosti IUUV

tov. Polde Rapuš,

tov. Tone inž. Mali,

tov. Anton Savšek.

Obrazložitev:

Komisija je prejela predloge za podelitev priznanj 14 članom. Pri proučevanju predlogov je komisija, upoštevajoč sklep osrednjega delavskega sveta, naj se za letošnje leto podeli največ 5 priznanj, prišla do sklepa, da je možno letošnje priznanje podeliti le 3 kandidatom. V nasprotnem primeru bi morala komisija, upoštevajoč izbirni kriterij in enakovrednost preostalih predlaganih kandidatov, opraviti izbiro večjega števila predlaganih kandidatov za ta priznanja, kot pa je bilo s sklepom osrednjega delavskega sveta zahtevano in dovoljeno, to je izbrati več kot 5 kandidatov za to priznanje.

Komisija meni, da izbrani 3 člani delovne skupnosti ne le izpolnjujejo vse pogoje za dodelitev priznanja, temveč tudi predstavljajo približno isto kvalitetno skupino, ki v primerjavi z ostalimi kandidati posebej izstopa.

Komisija meni, da so tudi ostali predlagani kandidati dobri delavci in upravljalci, vendar bi glede na dokajšnjo enakovrednost preostalih kandidatov morala predlagati več kot 5 kandidatov za priznanja. Prav zato, kot že povedano, se je komisija odločila za trojico, ki s svojo vzornostjo, izjemno prizadevnostjo izstopa s svojimi delovnimi rezultati in družbenopolitično zavzetostjo v okviru delovne skupnosti in izven nje.

Komisija meni, da delovne, strokovne in moralno-politične ter splošne človeške kvalitete izbranih kandidatov, njihovi delovni rezultati in njihova družbeno-politična zavzetost v delovni skupnosti in izven nje lahko služijo kot vzor vsem ostalim članom delovne skupnosti, ki bodo v naslednjem letu oziroma v prihodnje konkurirali za enaka ali drugačna priznanja in odlikovanja.

Komisija ob tej priložnosti apelira na vse članke delovne skupnosti, da tudi v prihodnje še v večji meri in še bolj odgovorno sodelujejo pri dajanju predlogov za tovrstna priznanja, ki lahko kot velika spodbuda vplivajo tako na stalno rast delovnih rezultatov in vesplošnega napredka v podjetju, kot še zlasti na krepitev samoupravnih in socialističnih odnosov.

Komisija

ANTON MALI je bil rojen 24. maja 1925 v Trziču na Gorenjskem. Gimnazijo je obiskoval v Kranju, kjer je tudi maturiral. V tem času je pri Obrtni zbornici v Kranju opravil tudi izpit za usnarja. Leta 1946 se je prvič zaposlil, in sicer kot usnar v Tovarni usnja Runo v Trziču. V jeseni istega leta se je vpisal na fakulteto za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani in je leta 1953 tudi diplomiral s prav dobrim uspehom za inženirja kemije. Še preden je diplomiral, se je julija 1952 zaposlil v Tovarni usnja Konus Slovenske Konjice. Po diplomi pa je opravljal vodilna in vodstvena dela v naslednjih delovnih organizacijah: v Tovarni usnja Runo Trzič kot obratovodja in tehnični vodja do konca leta 1962, v Tovarni usnja Šoštanj kot tehnični direktor do konca leta 1964, v Tovarni Klima Celje kot vodja montaže do konca leta 1968, da bi se končno januarja 1969 zaposlil kot vodja konstrukcijskega odelka v IUUV, kjer je kot vodja investicijsko-vzdrževalne službe zaposlen tudi danes.

Vojna je tov. Malija zatekla v šolskih klopek. Pridružil se je naprednemu mladinskemu gibanju v okviru OF in je že tedaj sodeloval kot aktivist NOB, v partizane pa je odšel meseca novembra 1944. V boju zoper okupatorja je tov. Mali sodeloval v I. tankoski brigadi in je bil odlikovan z medaljo za hrabrost. Avgusta 1945, ko je bil še vedno v sestavi I. tankovske brigade, je bil zaradi hrabrosti, tovarštva in ostalih vrlin sprejet v KPJ. Od tedaj naprej je bil vedno aktiven in predan komunist, ki je družbenopolitično deloval v sredinah, kjer je živel in delal. V času študija je med drugimi funkcijami opravljal tudi funkcijo sekretarja fakultetnega komiteja na fakulteti za kemijo. Po končanem študiju oziroma v času zaposlitve pa je opravljal med drugim še naslednje funkcije: sekretar osnovne organizacije ZK v Konusu Slovenske Konjice, član sveta za družbeni načrt in finance pri občini Velenje, aktiven član društva inženirjev in tehnikov ter društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav, sedaj pa je predsednik republiškega društva usnarjev, čevljarjev in tanincev.

Ko se je v začetku leta 1969 tov. Mali zaposlil v naši delovni organizaciji, je med drugim dobil težko in odgovorno nalogo, da izpelje rekonstrukcijo energetskih obratov na Vrhniki in v Šmartnem. Z njemu svojstveno zavzetostjo, strokovnostjo in odgovornostjo je tov. Mali izdelal idejni projekt ureditve energetskih obratov. Značilnost in odlika predložene projekta je sestavljeno pridobivanje toplotne in električne energije na res gospodaren in cenen način. Realizirani projekt je eden prvih v Jugoslaviji in sploh prvi projekt take izrabe energije na področju usnarstva v Jugoslaviji oziroma eden prvih v Evropi. Tako rekonstruirani energetski obrati omogočajo ne samo velike energetske prihranke, so tudi zagotovilo za nemoteno delo naših proizvodnih obratov.

Tov. Mali je med sodelavci poznan kot dober tovariš, vedno pripravljen pomagati sodelavcu in mu ni žal potrošiti skoraj vsega svojega prostega časa za našo zanesljivejšo prihodnost. Svoje znanje nesebično posreduje

in prenaša na svoje sodelavce, zato je med njimi cenjen in priljubljen. Kot predan komunist in dober samoupravljaec nam je poznan že od prvega dne, ko se je zaposlil v našem kolektivu. Od tedaj dalje tvorno sodeluje v organih upravljanja in organih družbenopolitičnih skupnosti, vedno je pripravljen zavzeti se za izboljšanje medsebojnih odnosov in za ustvarjanje čim boljših pogojev za neposredno odločanje delavcev. Ta njegova aktivnost se kaže ne samo v forumskih organih, pač pa tudi v pogostih stikih z delavci iz neposredne proizvodnje. Prav zaradi vsega navedenega komisija sploh ni dvomila glede dveh predlogov samoupravnih jeder, ki sta ga predlagali za to odličje.

LEOPOLD RAPUŠ je bil rojen 13. novembra 1922 v Srednjih Lakencah pri Trebnjem. Končal je osemletno osnovno šolo, potem pa je leta 1942 opravil v Tovarni usnja v Mokronogu, kjer se je učil usnarske obrti, izpit za kvalificiranega usnarja.

Vihra svetovne vojne ga je zatekla v Mokronogu; kot zaveden Slovenec in proletarec se je takoj povezal z naprednimi silami in se vključil v organiziran odpor proti okupatorju. Zaradi njegovega vidnega revolucionarnega dela od septembra 1941 ga je okupator ob koncu marca 1942 odvedel v koncentracijska taborišča. Po končani II. svetovni vojni, ko se je vrnil iz koncentracijskega taborišča, se je takoj vključil v delo za tvorbo ljudske oblasti. Leta 1945 je bil zaradi svoje aktivnosti in predanosti idejam socializma sprejet tudi v KPJ. Udeležil se je dosti zveznih mladinskih delovnih akcij, in sicer na progah Brčko—Banoviči in Šamac—Sarajevo v skupnem trajanju 15 mesecev.

V novembru 1958 je tov. Rapuš opravil tečaj za varnostnega tehnika in je odgovorno mesto varnostnega tehnika opravljal več let v IUUV, kjer je pred tem delal na več delovnih mestih v neposredni proizvodnji. Leta 1959 je bil zaradi svoje družbenopolitične aktivnosti imenovan za sekretarja občinskega komiteja ZK Vrhnika. To funkcijo je opravljal v dvoletni mandatni dobi in je v tem času končal tudi enoletno politično šolo v Ljubljani. Po preteku mandata na občinskem komiteju ZK Vrhnika se je zaposlil kot tajnik na občinskem sindikalnem svetu Vrhnika, kjer je ostal do konca leta 1962, nato pa se je zaposlil pri Obrtnem centru Vrhnika. No, in končno se je junija meseca leta 1965 ponovno zaposlil kot delavec v neposredni proizvodnji v IUUV. Osem let je delal pri ključnih delovnih postopkih v proizvodnji, tako da je v celoti spoznal proizvodni potek, zaradi česar je bil v letošnjem letu izbran za izmenovodjo v obdelovalnici.

Tov. Rapuš je poleg svojega dela, ki ga je vestno in prizadevno opravljal, delal tudi v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih. Ta njegova aktivnost pa je

bila in je še tako pestra in bogata, da bi bilo preobširno navajati vse funkcije, ki jih je opravljal v svojem dolgoletnem političnem stažu na vseh ravneh, od podjetja do občine in bivšega okraja.

Za svoje dolgoletno delo je dobil med drugim tudi priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Tov. Rapuša sodelavci poznamo kot iskrenega tovariša, vzornega delavca in predanega komunista, katerega lik je lahko vzor vsem ostalim delavcem. Zato se tudi odločamo, da mu podelimo to jubilejno priznanje.

ANTON SAVSEK je bil rojen 17. 3. 1940 v Kresniškem Vrhu. Osnovno šolo je končal v Štangi pri Litiji. V Tovarni usnja Šmartno se je zaposlil avgusta 1958 in je od tedaj dalje član kolektiva. Leta 1958 je v Domžalah opravil izpit za visoko kvalificiranega usnjara. Delal je kot delavec pri različnih ključnih delovnih postopkih v proizvodnji, od 1. 1. 1969 dalje pa dela na delovnem mestu »sor-ter in lanser« v usnjarni Šmartno.

Poznan je kot res vzoren, skromen in odgovoren delavec, ki svoje znanje in izkušnje rad nesebično prenaša na svoje sodelavce in kot vsestransko družbeno politično zavzet proizvajalec, občan in samoupravljavec pogosto v neposrednem stiku s člani kolektiva ali pa na zborih samoupravnih jeder doprinaša k neposrednosti samoupravljanja in h krepitvi samoupravnih in socialističnih odnosov na sploh.

Družbenopolitična aktivnost tov. Savška je tako pestra in bogata, da bomo v kratkem nanizali le najvažnejše njegove funkcije oziroma delovanje kot družbenopolitičnega delavca in samoupravljavca.

V delovnem kolektivu je bil predsednik mladine in predsednik sindikalne organizacije, tri mandatna obdobja je bil odbornik skupščine občine Litija ter član občinskega sveta za finance in družbeni načrt, poleg tega pa tudi član občinskega komiteja ZKS. Sedaj opravlja še naslednje funkcije: je predsednik sindikalne organizacije IUUV za TOZD Šmartno, je član odbora za medsebojna razmerja podjetja, član osrednjega delavskega sveta, član občinske konference ZKS Litija, član sveta za gospodarstvo pri skupščini občine Litija, predsednik rokometnega kluba Usnjari in član predsedstva rokometne zveze Slovenije.

Komisija meni, da glede na vse dosedaj povedano tov. Anton Savšek nedvomno zasluži priznanje vzornega delavca-samoupravljavca.

Dedek mraz je obiskal

naše najmlajše

»Dedek Mraz, ne muči me z vprašnji, saj sem prišel le po svoje darilo. Saj, ... bom bolj priden.«

Prišli — odšli

Od novo upokojenih članov kolektiva se je poslovilo vodstvo podjetja in njihovi prejšnji neposredni vodje dela

— Od 11. decembra 1973 do 9. januarja 1974 se je na Vrhniko zaposlilo 5 delavcev: Franc Hlebec, Lidija Kočevar, Janez Mišvelj, Stane Oblak in Slavica Sodja.

Delati so prenehali: Marija Ana Grah, Janez Kovačič, Franc Likovič, Jakob Molek, Franjo Nikolič, Edvard Senjur in Jožefa Slak.

— V obratu Šmartno se je v mesecu decembru zaposlilo 5 delavcev: Silvo Bartolj, Jože Kalan, Franci Lampe, Majda Mojškerc in Biserka Žemva, delati je prenehal Marko Rappel.

— V obratu galanterija v L5jubljani ni bilo novih zaposlitev in tudi nihče ni prenehal delati.

Vrhnika, dne 9. 1. 1974.

J. B.

UPOKOJITVE

V mesecu decembru smo se poslovili od 12 članov kolektiva, ki so se pred kratkim upokojili:

Silva Bizjak, rojena 3. 12. 1933, zaposlena od 6. 6. 1955, delavka v lužilnici; invalidsko upokojena,

Marija Fortuna, rojena 27. 7. 1919, zaposlena od 28. 4. 1947, delavka v ščetinarni; starostno upokojena,

Marija Ana Grah, rojena 20. 12. 1917, zaposlena od 2. 6. 1947, delavka v dodelavi usnjarne; starostno upokojena,

Franc Gutnik, rojen 20. 5. 1914, zaposlen od 13. 1. 1958, delavec v lužilnici; starostno upokojen,

Hermine Horvat, rojena 1. 3. 1931, zaposlena od 3. 1. 1957, delavka v dodelavi usnjarne; invalidsko upokojena,

Marijanca Kovač, rojena 15. 7. 1918, zaposlena od 22. 4. 1952, delavka v ščetinarni; starostno upokojena,

Ivanka Krže, rojena 15. 5. 1918, zaposlena od 12. 5. 1947, delavka v ščetinarni; starostno upokojena,

Stane Kukec, rojen 21. 4. 1913, zaposlen od 3. 5. 1948, klepar v pomožni dejavnosti; starostno upokojen,

Jožefa Slak, rojena 26. 11. 1919, zaposlena od 18. 11. 1949, delavka v dodelavi usnjarne; starostno upokojena,

Marija Svete, rojena 17. 11. 1930, zaposlena od 26. 10. 1953, šivilja v obratu usnjene konfekcije; invalidsko upokojena,

Valentina Štirn, rojena 26. 2. 1922, zaposlena od 15. 12. 1949, delavka v dodelavi usnjarne; starostno upokojena,

Tončka Zimšek, rojena 2. 1. 1920, zaposlena od 23. 3. 1955, delavka v sortirnici gotovega usnja; starostno upokojena.

Vsem upokojenim članom se zahvaljujemo za njihovo vestno, dolgoletno delo in želimo vrsto zdravih in srečnih let v zasluženem pokojju.

J. B.

Vrhnika, dne 9. 1. 1974.

V nestrpnem pričakovanju Dedka Mrza

Naši dobavitelji - sandoz

Tvrdba Sandoz je poleg Ciba-Geigy naš največji dobavitelj v Švici. Sodi pravzaprav v sam vrh naših največjih dobaviteljev kemikalij in anilinskih barv v pogledu letnega prometa.

Sedež podjetja je v Baselu na tromeji med Francijo, ZR Nemčijo in Švico. Začetki današnjega Sandoza segajo približno 200 let nazaj. Že v tistem času je ob Rheini blizu francoske državne meje obstajal manjši obrat z desetimi delavci. Kasnejša kronika tega podjetja omenja letnico 1856 kot nekakšen začetek proizvodnje anilinskih sintetičnih barvil. Leta 1886, po združitvi manjših podjetij, katerih lastnika sta bila dr. Alfred Kern in Edouard Sandoz, v Kern und Sandoz, je nekaj let kasneje nastal današnji Sandoz.

Podjetje se je sčasoma razvilo v veliko združbo z manjšimi proizvodnimi podjetji po vsem svetu. Države, v katerih ima Sandoz svoje sestrsk obrate, so Egipt, Argentina, Avstralija, Belgija, Brazilija, Kanada, Čile, Kolumbija, Kuba, Danska, ZR Nemčija, Finska, Francija, Grčija, V. Britanija, Hongkong, Indija, Iran, Irska, Italija, Jamaika, Japonska, Maroko, Mexiko, N. Zelandija, Nizozemska, Nigerija, Avstrija, Pakistan, Peru, Filipini, Portugalska, Švedska, Singapur, Španija, Južna Afrika, Turčija, Urugvaj, ZDA in Venezuela. Letni promet celotne združbe Sandoz znaša 3 030 milijard švicarskih frankov, to je 15 milijard novih dinarjev. Od tega zneska odpade približno ena tretjina ali 970 milijonov švicarskih frankov na barve in kemikalije, na farmacevtsko 1.632 in agrokemijo 427 milijonov Sfrs. Za raziskovalno dejavnost porabijo letno 279 milijonov Sfrs, od tega samo v Švici 171 milijonov. Letne investicije se gibljejo v višini okrog 261 milijonov, število zaposlenih v združbi je 31.566. Sam Sandoz v Baselu pa beleži naslednje številke: letni promet — 1.026 milijarde Sfrs, zaposlenih 8.967, bruto promet na zaposlenega znaša 118.200, v celotnem Sandozu pa 97.800 Sfrs. Letni porast proizvodnje znaša 10,2%, od tega kemikalije in barve 14,3%, farmacevtska 9,5%, agrokemija 3,9%.

Zanimive so tudi številke po posameznih kontinentih v bruto prometu. Tako je delež

	milijonov Sfrs.
Evrope	1.606
Afrike	92
Azije in Avstralije	316
ZDA in Kanade	745
Latinske Amerike	270

S podjetjem Sandoz sodelujemo že vrsto let in to zelo uspešno in dobro. Naj navedem samo podatek, da je bil bruto promet v letu 1973 med Industrijno usnjo Vrhnika in Sandozom nekaj nad milijon Sfrs. Podjetje nam poleg sintetičnih anilinskih barv dobavlja v velikih količinah razne druge materiale za obdelavo kož. Večino teh materialov in barv uvažamo neposredno, delno pa tudi iz konsignacijskega skladišča njihovega predstavništva v Zagrebu, od podjetja Velebit. Stiki med obema družabnikoma so redni in zelo koristni. Na področju tehnologije (razgovori,

opravljanje poizkusov v tehnološkem laboratoriju ipd.) nas že vrsto let obiskuje g. Spring, glede komercialnih poslov pa prokurist g. K. Kohler. V kratkem nas bosta obiskala omenjena zastopnika Sandoza in takrat se bomo dogovorili za konkretne posle v tem letu, obenem pa pričakujemo, da nam bosta sporočila, kakšne bodo možnosti dobav barv in materialov v prihodnje in kaj lahko, poleg že obstoječe energetske krize na zahodu, pričakujemo ter v kakšni meri je podjetje Sandoz pripravljeno nam kot največjemu odjemalcu pomagati pri raznih dražitvah in pomanjkanju surovin nasploh. A. Sokač

Najmlajši pred svojim novim vrtcem

Novi otroški vrtec na Vrhniki

V decembru je bil na Vrhniki odprt novi otroški vrtec. To je vsekakor velika pridobitev za Vrhniko, saj stari prostori otroškega vrtca vsekakor niso bili primerni, niti po velikosti, še manj pa po funkcionalnosti, za varstvo in vzgojo najmlajših.

Toda na žalost tudi novi vrtec še ne bo rešil vseh problemov otroškega varstva, ker je že sedaj veliko več prošenj, kot pa so zmogljivosti vrtca.

Tov. Okrajšek odpira otroški vrtec na Vrhniki

Z novoletnih srečanj

Letos smo praznovali že deseto srečanje jubilarov - članov kolektiva in upokojencev v Šmartnem in na Vrhniki. Prav tako je tudi dedek Mraz obdaroval naše najmlajše iz vseh obratov.

Ob odprtju zimsko športnega rekreacijskega središča »Stane Dobovičnik-Krt« na Ulovka

Dobili smo zimsko športni center

Otvoritveni govor predsed. odbora za gradnjo Ulovke tov. Antona Debevca:

Ko je spomladi letos ponovno oživila ideja o gradnji Ulovke, je bil imenovan iniciativni odbor in je v maju začel delati odbor za gradnjo Ulovke, so bili le redki Vrhničani, ki so verjeli, da bomo doživeli današnji dan. Verjetno niti sam odbor ni bil prepričan v to, da lahko storimo to, kar je danes že narejeno. Misel o Ulovki kot rekreacijskem in turističnem središču je stara več kakor 20 let. Bila je vrsta poskusov, od katerih pa nobeden ni bil uresničen, ali bolje rečeno, vsaka akcija je propadla že v samem začetku. Danes izročamo v obratovanje res skromen objekt, ki je po svojem obsegu zares samo začetek tistega, za kar ima Ulovka vse pogoje, to pa je, da se v bližnji prihodnosti lahko razvija v pomembno turistično rekreacijsko središče. Vsi dosedanja poskusi so izhajali iz pretiranih, nerealnih načrtov, brez potrebnih priprav, brez zaledja, zlasti delovnih organizacij in brez potrebne upornosti in želje, da bi se res nekaj naredilo. Pred nami je majhen objekt s skromnimi napravami, ki pa ima za nas Vrhničane precejšen pomen. Zrastel je iz skupnega spoznanja, da ima Ulovka vse pogoje za tisto, o čemer se že dalj časa govori. Akcija je bila začeta s podporo občinske skupščine, sindikata in drugih družbenih političnih organizacij in ob sodelovanju večine delovnih organizacij. Prišli smo do spoznanja, da Ulovke ne gradimo samo za potrebe nekaterih smučarjev ali posameznikov (kar je še vedno v glavah nekaterih posameznikov), ampak, da, kar delamo, delamo za našo mladino, za našega delavca in delovnega človeka sploh. Pa ne gre samo za to. Gradnja Ulovke je še zlasti gospodarska investicija in predstavlja del petletnega načrta razvoja vrhniškega gospodarstva, ki še zlasti šepa v tretjestopnih dejavnostih, to je v napredku trgovine, gostinstva in turizma.

Zato naj bi začeta akcija na Ulovki pomenila tudi začetek hitrejšega razvoja v teh panogah gospodarstva. Mislim, da bomo že prvo sezono, čeprav nam vreme ne gre ravno na

roko, privabili ne samo naše občane, ampak tudi ljudi iz bližnje okolice in zlasti Ljubljane, ki Ulovko že poznajo, ter da bodo uspehi pritegnili tudi druge interesente za vlaganja na naše področje. Zlasti pa bodo Ulovko lahko uporabljali sindikati in naše šole, za kar so pogoji zadovoljivi.

Začetek je skromen, ker smo začeli s tistim, kar smo imeli in za kar lahko tudi vsak čas najdemo opravičilo. V to, kar je pred nami, je bilo doslej vloženo okrog 250 milijonov starih din. Sredstva so prispevali občinska skupščina, občinski sindikalni svet, Industrija usnja Vrhnika, Stanovanjsko komunalno podjetje, Mantova, Kovinarska, Igrad, z delovno silo pa nam je priskočil na pomoč garnizon JLA na Vrhniki. Vsem tem in tistim posameznikom, ki so kakorkoli pomagali, izrekam v imenu odbora najtoplejšo zahvalo z željo in prepričanjem, da bodo tudi v prihodnje pokazali toliko razumevanja za pomoč in pripravljenost. Obenem pa pozivam vse ostale, zlasti še delovne organizacije, da se po svojih možnostih vključijo v nadaljnje akcije. Ker smo začetniki in ker bo vrsta objektivnih težav, mislim, da bodo imeli vsi razumevanje za naše prve možne slabosti in pomanjkljivosti. Potrudili pa se bomo, da bodo vsi kar najbolj zadovoljni.

V letošnjem letu slavimo 30-letnico nove Jugoslavije. Ob takih priložnostih obujamo spomine na velike dni naše revolucije, naš spomin velja posebno še tistim najboljšim sinovom in hčeram naše domovine, ki so dali svoja življenja za novo, Titovo Jugoslavijo. Svetli liki predvojnih revolucionarjev in narodnoosvobodilne borbe znova stopajo pred nas. Eden takih likov naše ljudske revolucije, ki ni dočkal svobode, je bil naš vrhniški rojak Stane Dobovičnik — KRT. Verjetno večina nas pozna predvojnega študenta in športnika, ki se je že takrat povezal z naprednim gibanjem. Po napadu fašističnih okupatorjev na našo domovino in po zlomu buržuazne Jugoslavije se je takoj vključil v narodnoosvobodilno gibanje in marca 1942 odšel v partizane. V NOB je opravljal vrsto odgovornih političnih in vojaških dolžnosti. Tragično je preminil v aprilu 1944. leta kot komisar XIV. divizije na njenem slavnem pohodu na Štajersko. Komisar KRT ni doživel, da bi s svojimi bojnimi tovariši dočkal svobodno domovino, za vedno je omahnil na Štajerskem, za ideale, ki jim je bil vedno zvest, ker ga je tako vzgajala naša partija. Minilo bo trideset let od njegove smrti in 60 let od njegovega rojstva. Odbor za gradnjo Ulovke je z ostalimi družbeno političnimi organizacijami sklenil, da središče, ki ga gradimo, nosi njegovo ime. Naša skromna oddolžitev spominu velikega rojaka naj bo istočasno svetel spomin mlajši generaciji, za katero predvsem gradimo to središče, ne samo nanj, ampak na vse tiste, ki so za boljše in lepšo prihodnost dali svoja življenja.

Še enkrat vsem, ki so nam kakorkoli pomagali, iskrena hvala!

Udeleženci občinskih športnih iger iz našega obrata z osvojenimi pokali

Rezultati delavskih športnih iger

Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Litija je v letu 1973 razpisala tekmovanje v desetih panogah, in sicer:

streljanje z zračno puško, odbojka, kegljanje, rokomet, balinanje, mali nogomet, košarka, namizni tenis in šah.

Skupaj je sodelovalo 57 ekip z 293 posamezniki, od katerih so bili najštevilnejši zastopniki Industrije usnja — obrat Šmartno (75). Pregled doseženih rezultatov po posameznih panogah:

I. Streljanje z zračno puško:

1. IUUV — obrat Šmartno I. 729 krogov (Pintar, Kokalj, Prvulović, Klisarić, Sinigoj);
2. Gradbinci — 708 krogov;
3. IUUV — obrat Šmartno II. — 661 krogov (Törner, Valjavec, Zavrl, Andrić, Skubic);
4. Predilnica — 646 krogov;
5. Družbene službe — 610 krogov;
6. LIL — 557 krogov.

II. Kegljanje:

1. IUUV — obrat Šmartno IV. — 1613 kegljev (Plesković, Erjavec, Petkovešek, Mali);
2. Predilnica I. — 1590 kegljev;
3. Gradbinci — 1552 kegljev;
4. IUUV — obrat Šmartno — I. 1476 kegljev (Brodar, Andrić, Törner, Hauptman);
5. Družbene službe — 1456 kegljev;
6. LIL — 1392 kegljev;
7. Predilnica II. — 1370 kegljev;
8. IUUV — obrat Šmartno II. 1344 kegljev (Cenkar, Kozelj, Strmec st., Strmec ml.);
9. Industrija apna Kresnice — 1338 kegljev;
10. LIL II. — 1301 kegljev;
11. IUUV — obrat Šmartno III. — 1214 kegljev (Zavrl, Mlakar, Klisarić, Pelko);
12. IUUV — obrat Šmartno — ženske — 1099 kegljev (Dobec, Dolšek, Poškar, Cerovšek);
13. Družbene službe — ženske — 384 kegljev;

III. Rokomet:

1. IUUV — obrat Šmartno — 2 (Namestnik, Gradišek, Mlakar, Erjavec, Ambroš, Törner, Savšek);
2. Družbene službe — 0;

IV. Odbojka:

1. Družbene službe — 8;
2. LIL — 6;
3. Gradbinci — 4;
4. IUUV — obrat Šmartno — 2 (Törner, Savković, Erjavec, Trdin, Andrić Valjavec, Hauptman, Cenkar);
5. IAK — 0.

5. MALI NOGOMET:

1. LIL;
2. Gradbinci I.;
3. Gradbinci II.;
4. IUUV — obrat Šmartno — (Savković, Janežević, Zavrl, Törner, Špelič, Namestnik, Andrić, Cenkar);
5. Predilnica I.;
6. Predilnica II.;
7. Kovina;
8. Družbene službe.

VI. Balinanje:

1. Predilnica;
2. IUUV — obrat Šmartno (Golob, Hauptman, Kralj);
3. IUUV — obrat Šmartno (Erjavec, Kokalj, Cenkar);

4. LIL;
5. Družbene službe;
6. Kovina;
7. IAK;
8. Gradbinci;

VII. Košarka:

1. Predilnica I.;
2. Gradbinci;
3. IUU — obrat Šmartno (Törner, Otrin, Hauptman, Erjavec, Gradišek, Cenkar, Peterlin, Špelič);
4. LIL
5. Predilnica II.;
6. Kovina;
7. Družbene službe;

VII. Namizni tenis:

1. Gradbinci;
2. LIL;
3. Družbene službe;
4. IUU — obrat Šmartno (Cenkar, Erjavec, Otrin);

IX. Šah:

1. Gradbinci;
2. IUU — obrat Šmartno (Trdin, Kokalj, Valjavec, Savšek);
3. Družbene službe;
4. Predilnica.

KONČNI VRSTNI RED:

1. IUU — obrat Šmartno	44 točk
2. Gradbinci	40 točk
3. Predilnica	34 točk
4. LIL	31 točk
5. Družbene službe	27 točk
6. IAK	8 točk
7. Kovina	5 točk

Najštevilnejša udeležba: IUU obr. Šmartno. Na zaključni slovesnosti je podelil pokale predsednik občinskega sindikalnega sveta Litije tov. Pungerčar. Zastopstvo našega obrača je prejelo pet ličnih pokalov (za prvo mesto v streljanju, za prvo mesto v kegljanju, za prvo mesto v rokometu, za prvo mesto v skupni razvrstitvi in za največjo množičnost).

Osvojeni pokali so velika spodbuda za nadaljnje udejstvovanje članov našega kolektiva na športnem področju. Potrebno pa bo doseči še večjo množičnost, kajti ne smemo prezreti dejstva, da so v tekmovanjih leta 1973 nekateri naši člani nastopali praktično v vseh panogah (Törner, Cenkar, Erjavec).

P. P.

Tečaj za gasilske podčastnike

Da bi dosegli čim večjo strokovnost članov gasilskih enot, je 13 članov gasilske enote usnjarne Vrhnika obiskovalo in uspešno opravilo tečaj za gasilske podčastnike v Ljubljani in to v novembru ter decembru 1973.

Gasilski podčastniki so postali:

1. Franc Petkovšek, 2. Venceslav Rudolf, 3. Ivan Rudolf, 4. Drago Vukovič, 5. Jože Mesec, 6. Drago Ivanovič, 7. Jani Novak, 8. Anton Mesec, 9. Martin Gutnik, 10. Jakob Bogataj, 11. Herman Ficko, 12. Bogdan Turk, 13. Edvard Tegelj.

Za njihov uspeh in doseženo napredovanje vsem imenovanim iskreno čestitamo.

Prizor z zaključnih izpitov za gasilske podčastnike

Vrhniški košarkarji tudi pozimi

Jesenska košarkarska sezona v republiških ligah je že zdavnaj končana. Prav je, da ob koncu koledarskega leta pregledamo delo in uspehe oziroma neuspehe v preteklem letu. Lahko trdimo, da je bilo leto 1973 za vrhniške košarkarje eno najuspešnejših doslej. Po večletnih neuspešnih poizkusih nam je končno uspelo osvojiti naslov republiškega prvaka. Zbrali smo 40 točk od 44 možnih, kar doslej ni uspelo še nikomur. V jesenskem delu nismo izgubili nobenega srečanja in smo tako premočno zasedli prvo mesto.

Sledile so kvalifikacije za II. zvezno ligo. Letos je bila po ključu na vrsti Slovenija, da organizira ta turnir. Ker na Vrhnikih nimamo ustrezne dvorane, smo organizacijo prepustili Triglavu iz Kranja. Na turnirju so sodelovali: po dve prvouvrščeni ekipi iz Slovenije (Vrhnika in Triglav), BiH (Sarajevo in Ilidža) ter Hrvatske (Split in Rudar iz Labina). Zabili smo zelo dobro, saj smo v prvem srečanju krepko premagali Rudar.

Drugo srečanje z domačini pa je bilo za nas usodno. Začetek je pripadal nam, povedli smo s 15 točkami razlike, potem pa je prišlo malo pred koncem prvega polčasa do nesreče. Skok našega najboljšega igralca Globačnika se je končal s težkim zvinom gležnja. Odnegli so ga z igrišča in naslednje dni je spremljal boje na parketu le kot gledalec z mavcem na nogi.

Poškodba je delovala na moštvo kot hladna prha. Nadaljevanje smo odigrali popolnoma zmeden in na koncu krepko izgubili. Vendar nismo vrgli puške v koruzo. Naslednji dan smo premagali ekipo Ilidže, to pa je bilo tudi vse, kar smo zmogli. Oslabljeni nismo bili sposobni premagati Sarajeva in Splita, čeprav smo obema nudili hud odpor in izgubili srečanja z eno oziroma sedmimi točkami razlike. Žal tudi Triglav ni uspel, tako da se od slovenskih ekip nobena ni uvrstila v zvezno ligo. Prvo mesto je osvojilo Sarajevo, drugi pa je bil Split. Vprašanje pa je, kako bi se tekmovanje končalo, če v našem moštvu ne bi bilo nesrečne poškodbe.

Po končanih kvalifikacijah smo imeli dober mesec odmora, konec novembra pa smo pričeli z rednimi treningi.

Sredi januarja se prične tekmovanje v zimski republiški ligi za pokal časopisa Delo. Sodelujejo skoraj vsi člani I. republiške lige, nekaj pa se jih ni prijavilo. Tekmovanje bo v dvoranah in naj bi veljalo kot poizkus za naslednjo sezono, ko bo tudi redno tekmovanje v dvoranah. Košarkarska zveza je zamislila na obe očesi in nam te tekme dovolila igrati v naši premajhni telovadnici. Vsekakor nam je zimska liga zelo dobrodošla, saj nam zagotavlja dobro pripravo na prvenstvo, ko bomo morali braniti naslov republiškega prvaka.

Tudi druge vrste že pridno vadijo. Posebno marljivi so mladinci, ki že igrajo v zimski ligi. Do sedaj so dve tekmi odločili v svojo korist, štiri pa izgubili, vendar so že igrali z vsemi najmočnejšimi nasprotniki. Mrtve zimske sezone tako v košarki ni več, kar je gotovo zelo koristno za napredek tega športa.

Stane Kuček

Kako smo poslovali

Proizvodnja po obratih

Usnjarna Vrhnika	207.546 m ²
Ščetinarna	7.651 kg
Usnjarna Šmartno	69.061 m ²
Krznarna Šmartno	19.268 m ²
Usnjarna Šoštanj — samo svinjina	45.906 m ²

Poraba usnja in krzna v konfekcijah

Konfekcija krzna Šmartno	2.134 m ²
Konfekcija usnja Šmartno	5.788 m ²
Konfekcija usnja Vrhnika	5.598 m ²
Galanterija Ljubljana	3.618 m ²

Realizacija

	N din
Usnjarna Vrhnika in ščetinarna	24.420.761,40
Usnjarna Šmartno, Krznarna in konfekcija	16.135.563,50
Galanterija Ljubljana	763.679,35
Prodajno skladišče Ljubljana	1.762.681,80
Skupaj	43.082.686,05

Izvoz v decembru	US dol. 1.003.877
Izvoz I.—XII. 1973	US dol. 13.069.844

Poprečni OD

Poprečni OD je znašal za 184 ur za 12 mesecev 1.184,10 N din na enega zaposlenega.

Bolniški izostanki

Na enega zaposlenega smo imeli v 12 mesecih zaradi bolniških izostankov (vključno tudi porodniški dopust) 24,87 izgubljenih delovnih dni.

L. B.

Vtisi s potovanja po Braziliji

(Nadaljevanje)

pritične stavbe, v vsaki sobi je kopalnica in stranišče in po dve do tri postelje. V spominu mi je ostal njihov churasco — na žaru pečeno meso, ki ga servirajo za isto ceno toliko, kolikor ga le more kdo pojesti.

V Porto Alegre je bila ravno živinska razstava, kjer so bili tudi naprodaj — zelo lepi primerki goveda, ovc in svinj, ki jih na licitacijah prodajajo.

Prvič sva imela na jugu slabo vreme, rahlo je deževalo in temperatura je padla na 8° C. Pravijo, da vsakih nekaj let zapade tudi sneg, ki pa se seveda ne obdrži.

Poleg razvitega juga sva obiskala tudi nerazvit sever — mesto Fortaleza v državi Ceara. Nerazviti ni pravi naziv, moral bi se imenovati pospešeno se razvijajoč, ker stavbe, hoteli, tovarne, ceste nepojmljivo hitro rastejo v krajih, kamor je bilo priti še pred kratkim prava pustolovščina. Brazilci imajo zelo pameten način za razvijanje nerazvitih področij. Vsakemu industrialcu, ki je pripravljen graditi na severu, vrnejo pol davka in dajo

Jastogi iz Fortaleza

še razne druge olajšave. Zato vsi grade v nerazvitih področjih, da jim ne propadajo te ugodnosti. Pri gradnji pride seveda do raznih težav kot povsod, kjer imajo samo denar, manjka pa ustreznega strokovnega kadra, delovna sila ni priučena, projekti so večkrat nemogoči, klimatski pogoji težki; zato kljub izredno visokim plačam ne morejo dobiti v te kraje dovolj strokovnjakov.

Fortaleza je poznana po tem, da je tam največje lovišče jastogov na svetu, ki zrastejo tudi do dva metra. Kralj jastogov je neki Francoz, ki z njimi zalaga ves svet, posebej pa še Pariz. V restavraciji, ki jo vodi njegova ločena žena, smo ugotovili, da so jastogi dobri in smešno poceni.

Ko sva se peljala z majhnim letalom do Fortaleza, sva preletela začetek Transamazonice — avto ceste, ki bo prodrla skozi osrčje amazonske džungle, in jo imenujejo pljuča sveta, saj za planktonom proizvaja največ kisika, ki ga je vedno manj. Strokovnjaki za človeško okolje so odločno proti tej cesti, ki bo pomenila začetek izkoriščanja naravnih bogastev v tem področju. Sama cesta ne bi pomenila velike nevarnosti, ampak so Brazilci že začeli razprodajati ogromne površine pragozda velikim svetovnim družbam za predelavo lesa, rudniškim koncernom in velikim živinorejskim magnatom.

Brazilija svoj prehiter razvoj in visoki standard manjšega dela ljudi drago plačuje in vedno več je slišati glasov, da je treba tuje investicije oziroma razprodajo zemlje zmanjšati. Glavni problem pa je še vedno revščina 90% ljudi, za katere pomeni delovno mesto v novo zgrajenih tovarnah vprašanje življenjskega obstoja. Zato bo Brazilija le še omejen čas obljubljen dežela za vse tuje investitorje, ki bodo vlagali denar, za tiste pa, ki bodo nudili lahko obenem tudi strokovno pomoč, pa ne more zmanjkati priložnosti za razna sodelovanja.

Jože Goričan

Porto Alegre

Pravilna rešitev novoletne nagradne križanke:

Vodoravno:

BO — LAZ — ZADEK — DA — SREČNO
NOVO LETO — IV — POLNOČNI POLJUB
— MA — VOLTAIRE — SILA — IRAN —
OSAT — CENA — SOHA — APIS — SLOVENE
— VO — ŠALE — AKO — IR — RO —
TT — EKBERG — AB — DRŽALO — DIAKON
— RA — AT — AMIN — AVDO — UK —
REVMATIK — MR — MA — ILA — OSOJE
— TEMELJIT — JELKA — ROLO — LATERNA
— F — RIS — UTESNITEV — UM —
DOGODEK ZA MLADE — ASTA — SNEMALKA
— IO — AJD — KAN.

Uredništvo

Rezultati nagradnega žrebanja novoletne križanke

Zaradi poprej že večkrat izrečenih kritičnih pripomb, češ da se žrebanje izvaja tako, da nimajo vsi reševalci nagradne križanke enake možnosti za uspeh, smo se odločili, da žrebanje opravijo neposredni proizvajalci v prisotnosti sodelavcev.

Uredništvo je prejelo 107 rešitev novoletne nagradne križanke. Najštevilnejši so bili Šmarčani.

Žrebanje so izvedli delavci iz CENTRALNE BARVARNE usnjarne Vrhnika, in sicer:

- Milka Jurca,
- Tomislav Pejič,
- Mojca Miklavčič.

Izžrebani so bili naslednji:

1. nagrada — dobropis 500 din prejme Marta Markovič iz dodelave usnjarne Vrhnika.
 2. nagrada — dobropis 300 din prejme Mojca Pregelj — iz Šmartna.
 3. nagrada — dobropis 200 din prejme Nana Vavtar — iz lakirnice usnjarne Vrhnika.
- Nagrajenci prejmejo dobropise, s katerimi bodo lahko kupili blago po izbiri v naših prodajalnah.

Delavci, ki so žrebali, so morali večkrat seči v koš, ker je bilo izžrebanih več »nesrečnejev« z nepravilnimi rešitvami.

Kot zanimivo naj povemo naslednje:

— Nekateri niso utegnili izrezati križanke, pač pa so poslali kar celega Usnjarja. Najbrž so ga že prej prebrali, ali pa to »delo« raje prepuščajo uredništvu.

— Dva reševalca sta poslala po več rešitev. Najbrž sta nameravala morebitno nagrado razdeliti med »darovalce« presežnih števil Usnjarja.

— Prvonagrajenka tov. Marta Markovič je pod križanko napisala: »Hvala lepa za nagrado!«

No, kot vidite, ima resnično »nos« za predvidevanje in se ji po resnično prejeti nagradi ne bo treba zahvaljevati.

— »Štefucov Miha« pa je iz Silvestrovega večera poslal naslednje pismo, ki ga v celoti objavljamo:

Spoštovani!

Ne strinjamo se z vašim do sedaj objavljenim križankam, katere nam ubogim NK delavcem delajo precej preglavic, da bi jo pravilno rešili, četudi se trudimo, ostane veliko neizpolnjenega v njej.

Priporočam vam, da v prihodnje objavite malo lažjo križanko, tako da se bo tudi NK delavec uvrstil med pravilne reševalce križank in da bo mogoče tudi njemu žreb naklonil kakšnega tisočaka nagrade. Tako križanko pa bi lahko rešil vsakdo, pa tudi tisti, ki ima malo več soli v glavi, tako da nikjer ne bi bilo hude krvi.

Tega se je domislil Štefucov Miha iz Silvestrovega večera.

Spoštovani!

Miha, vaša utemeljena kritika je že posredovana našemu sestavljalcu križank. Upamo, da pri naslednji tudi ne bo pozabil vplesti vanjo vašega domiselnega podpisa.

Pa brez zamere, Miha!